

Yanvarın 23-ü Dünya Xətt Günü, daha aydın desək, Əl Yazısı Günüdür: yalnız adı qalan, özünü isə tarixin arxivinə göndərdiyimiz əl yazısı...

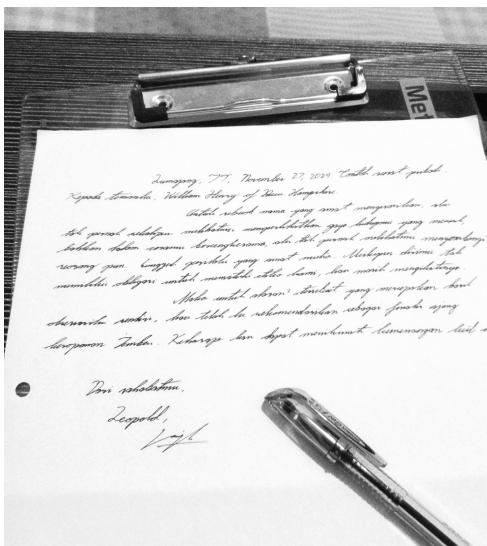
Hüsnət adından da göründüyü kimi, güzel yazı yazmaq deməkdir. Eləcə də bizim özümüzün də hüsnü əlyazımızda əksini tapır, hüsnətə yola çıxdığımız yazı xəttimiz gələcəkdə xarakterimizi, xasiyyətimizi açıqlayır.

Bəli, hər birimiz ibtidai təhsil alıraq, hüsnət fənnini tədris edən müəllimlər bize yazmağı öyrədir. Biz də öyrənirik. Necə çətinliklə öyrənirik, bunu da hər kəs yaxşı xatırlayır. Xatırlayır ki, yazımağı öyrənmək üçün çox çətinlik çəkilir. Məktəbdə müəllimlərin, evdə isə valideynlərin köməkliyi ilə yavaş-yavaş buna alışırıq. Nöqtələri birləşdirməklə axır ki, hərfləri yazmağı öyrənirik ki, bir də baxırıq, söz, cümlə yazmışıq. Lakin təəssüflər olsun ki, hazırkı təhsil sisteminde yuxarı siniflərə qalxdıqca, yazı yazmaq elə ibtidai sinifdə qalır. Nə üçün yazmırıq?

Təhsilimiz kurikulum adlanan yeni təhsil metoduna keçdi-keçmədi, bu metod yazı yazmağı sıradan çıxarmağa başladı. Elə ki, dərsliklərin yanında iş dəftərləri də meydana gəldi, hansı ki, o dəftərləri satın alıraq, bundan sonra yazı yazmaq məsəlesi də geriləməyə başladı. Çünkü həmin iş dəftərlərində çox qısa şəkildə yazı yazmaq məcburiyyətində qalırıq. Bəzən yalnız "hə", "yox", "bəli", "xeyr". Vəssalam. Əvvəlki təhsil sisteminde necə idi? Nə üçün əvvəller daha çox yazırıq? Müəllim Azərbaycan dili fənnindən evə çalışma verirdi. Biz çalışmanın həll etmək üçün onu olduğu kimi dəftəre köçürdük, sonra isə həllini yazırıq. Ədəbiyyat fənnindən keçdiyimiz dərsləri oxuyandan sonra onun qısa xülasəsi haqqında dəftərimizə yazırıq. Ümumilikdə isə bütün fənlər üçün dəfər ayırdıq və o dəftərlərdə tapşırıqları yazırıq. Yeri gələndə bir neçə səhifəlik tapşırıq yazırıq ki, bu da xəttimizin daha da təkmiləşməsinə, qorunmasına şərait yaradırdı.

İnsa yazılar, imla, ifadə işləri isə o qədər tez-tez yazılırdı ki, xəttimizin gündən-güne daha da səliqəli olmasına, gözəl görünməsinə şahid olurduq. Və bundan zövq alıb daha çox yazmaq istəyirdik. Beləliklə də xəttimiz "yaşa-

ƏL YAZISI: onu da arxivə göndərdik...

yarı". Eləcə də əlyazma deyilən bir yazı növünün varlığından səhbət gedə bildirdi.

İndiki təhsil metodu isə yazı yazmağı o dərəcədə azaldıb ki, usaqların yazı yazmaq qabiliyyəti sadəcə ibtidai siniflərdə qalıb. Müasir məktəblərimizdə nə əvvəlki kimi tapşırıq yerinə yetirilir, nə də əvvəlki qədər inşa, imla, ifadə yazılır. Bu səbəbdən də yeni bir nəsil yetişir: hüsnətsiz nəsil...

Orta məktəbdə artıq yadırğadığımız yazı yazmaq vərdişi ali məktəblərde demek olar ki, tamamilə yoxa çıxır. Yadımdadır, dövrümüzdə universitetdə nə qədər mühazirələr yazırıq. Dəftərlərimizin sayı-hesabı yox idi. Yəni yazımağa da məcbur idik. Çünkü sonra oxumaq üçün lazımi menbə tapa bilmirdik. Hətta diplom işimiz də əlyazma şəklində qəbul olunurdu. Müasir dövrə bəzi ali təhsil ocaqlarında heç diplom müdafiəsi də yoxdur. Harda qala ki, onu əlyazma şəklində tələb edələr.

Dünya müasirləşdikcə, həyatımızı kompüter, smartfon telefonlar satın alıqca, əlyazmalar da yoxa çıxır. Mühazirələr də telefonlara yazılır. Tapşırıqlar da kompüterdə yazılıb, çap olunur. Beləliklə, oturub əziyyət çəkməyə, qələmlə mübarizə aparıb saat-

lara üzüqyoju yazımağa ehtiyac qalmır. Bizim əvəzimizdən texnologiya yazır. Biz isə yazmaq mədəniyyətindən məhrum oluruz. Bir də baxırıq ki, üstündən uzun illər keçib, bir vərəq yazı belə yazmamışq. Nəticədə isə nəinki xəttimiz pozulur, yaza bilmirik, üstəlik hərfləri də unudur, sözləri düzgün yaza bilmir, bir sözlə, yazı mədəniyyətindən çox uşaqlaşmış oluruz.

Bizi gələcəkdə hüsnətsiz insanlarla dolu bir həyat gözləyir. Çünkü hazırda gənclərimizin əksəriyyəti yazı yazmaqdan çox uzaqdır. Bəzən qarşılaşıduğumuz əlyazma nümunələri onların yazmaqdə nə qədər çətinlik çəkdiklərini, eləcə də savadsızlıqlarını ortaya qoyur. Bu gün əksər gənclərin sosial şəbəkələrdə yazışmaları adəti dəhşətə getirir. İllerle bir vərəq yazı yazmayan bu insanlar artıq necə geldi, yazımağa başlayıblar. Yersiz ixtisarlar, qısalılib mehv edilən sözlər, mübədəsi, xəbəri bilinməyən cümlələrə nəzər salıqda, inanın, heç nə anlamaq olmur. Bütün bunlar isə yazı yazmaqdan illerle kənarda qalmağın nəticələridir. Əvvəller orta məktəbi bitirənədək o qədər yazı yazırıq ki, məktəbi bitirən gənclər ali təhsil aldı, almadı, hamisi mükəmməl yazımaq qabiliyyətinə malik olurdu.

İnsanlar uzun illər yazmadıqlarına görə xətləri də itib-batıb. Məsələn, otuz-qırız adam yazı yazmağa cəlb olunarsa, onların hər birinin xətti uzun iller yazmadıqlarına görə yalnız anlaşılmaz təsir bağışlayacaqdır.

Bir neçə il sonra isə bütün bunların acı nəticələri ilə daha çox rastlaşacaq. Çünkü hələlik orta yaş qrupundan olan insanların yazımaq bacarığı, xətti var. Lakin qarşıda bizi hüsnətsiz bir gələcək gözləyir. Beləliklə, biz əl yazısını qoruyub saxlaya bilmədik. Onu da digər dəyərlərimiz kimi tarixin arxivinə göndərdik.